

ОТКАЗЪТ ОТ НАСЛЕДСТВО ОТ МАЛОЛЕТЕН НАСЛЕДНИК

Габриела Иванова

Студент III курс, Юридически факултет,
Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

Резюме: Настоящата разработка цели да изследва същността на отказа от наследство като институт, фокусирайки се върху проблематиката, свързана с възможността за извършването му от малолетни наследници, и изследва двете противоположни тези, които се застъпват в съдебната практика относно валидността на такъв отказ. Анализират се правните основания и аргументите, които подкрепят както допустимостта, така и недопустимостта му. Допълнително разработката разглежда възприетите предложения в доктрината относно закрилата на интересите на малолетния и приложението на чл. 130, ал. 3 и ал. 4 СК.

Ключови думи: наследствено право, наследяване, отказ от наследство, малолетен наследник, отказ от права, съдебен контрол, Закон за наследството, Семейен кодекс.

THE RENUNCIATION OF INHERITANCE FROM A MINOR

Gabriela Ivanova

Student, Faculty of Law, Plovdiv University¹

Abstract: The following development aims to examine the nature of the renunciation of inheritance, focusing on the problematics related to the possibility for the minors to renounce of it and examines the two opposing views in the case law regarding the validity of such a renunciation. The legal rules and arguments supporting both are analyzed. Additionally, the development examines the options in the doctrine regarding the protection of the interests of the minors and the application of Art. 130, para. 3 and para. 4 of the Family Code.

Keywords: inheritance law, inheritance, renunciation of inheritance, minor heir, Inheritance Act, Family Code.

1. Въведение

Отказът от наследство е едностранното волеизявление на наследник, с което той заявява, че не желае да придобие наследството.² Актуален към момента е проблемът дали такъв отказ може да бъде извършен от малолетен наследник, след като той на първо място е недееспособен и имайки се предвид разпоредбата на чл. 130, ал. 4 СК. В последните години различни състави на ВКС постановяват съдебни актове, в които се подкрепят двете основни противоположни виждания – че отказът е нищожен или че той е напълно действи-

¹ Разработката е класирана на първо място в Студентска юридическа научна академия 2023 г.

² Станева, А. Наследствено право, С., Сиела, 2022, с. 337 (Staneva, A. Nasledstveno pravo, S., Siela, 2022, s. 337)

телен. В тази връзка е образувано и тълкувателно дело №1 от 2021 година на ОСГК. В разработката те ще бъдат анализирани, като се разгледат и рисковете, които произтичат от подкрепянето им.

Тезата, защитавана в настоящата разработка, е, че малолетният наследник има правото да извърши отказ от наследство и че такъв отказ следва да бъде признат като валиден. Привеждат се обосновани аргументи, подкрепени от правната доктрина и релевантни съдебни актове, като ще бъдат разгледани две определения, постановени от ВКС, спрямо които ще бъде изразена съответната подкрепа или критика. С цел осигуряване на последователност и яснота в разсъжденията, разработката анализира и приложението на чл. 130, ал. 3 от СК, предоставяйки обективна оценка на възможните последици от неговото прилагане в случаи, свързани с отказ от наследство на малолетни лица, и дали тази разпоредба следва да бъде тълкувана разширително.

Изследването на въпроса за отказа от наследство от малолетни наследници е от изключително значение с оглед закрилата на техните интереси, както и във връзка с интересите на други трети лица – тъй като последиците от валидността на такъв отказ засягат не само извършилия го, но и останалите наследници, заветници, кредитори и други. Разработката допълнително допринася и за по-добро разбиране и прилагане на правните норми, свързани с наследствените права и управлението и разпореждането с имуществото на ненавършилите пълнолетие.

2. Правна уредба и особености на отказа от наследство

Институтът е регламентиран в Закона за наследството – в глава четвърта, в чл. 51 и следващите. Първото изречение на чл. 51 ЗН гласи, че: „По искане на всеки заинтересуван районният съдия, след като призове лицето, което има право да наследява, му определя срок, за да заяви приема ли наследството, или се отказва от него.“

Възприетата система на приемане на наследството според действащия закон е, че с откриването на наследството, наследникът придобива правото на наследяване. Законодателят предвижда възможност за наследника да приеме наследството или да се откаже от него – тези две възможности са алтернативни и не е възможно наследникът да се откаже от наследство, което вече е приел.³ В тази връзка и първото изречение на чл. 48 ЗН предвижда, че: „Наследството се придобива с приемането му“. В този смисъл, след като последното е веднъж прието, последващо волеизявление за отказ е нерелевантно за правото. От обратна гледна точка основната правна последица на отказа се изразява в това, че веднъж извършен от наследника, последният вече няма възможност да приеме наследството и да придобие включените в него права и задължения, респективно се приема, че наследникът никога не е бил такъв.

Прави впечатление, че чл. 52 ЗН препраща само към чл. 49, ал. 1 ЗН, но не към чл. 48 от ЗН относно действието във времето и така би следвало да се приеме, че отказът от наследство има действие за в бъдеще – въпреки това преобладаващото мнение в доктрината

³ Станева, А. Наследствено право, С., Сиела, 2022, с. 340 (Staneva, A. Nasledstveno pravo, S., Siela, 2022, s. 340), Тасев, Х. Българско наследствено право. 8-мо издание, С., Сиела, 2006, с. 129 (Tasev, H. Balgarsko nasledstveno pravo. 8-mo izdanie, S., Siela, 2006, s. 129)

и практиката е, че той има обратно действие от момента на откриване на наследството.⁴ Редът, по който се извършва отказът от наследство съгласно чл. 52 ЗН, е предвиденият в чл. 49, ал.1 ЗН, който урежда приемането и съгласно който: „Приемането може да стане с писмено заявление до районния съдия, в района на който е открито наследството; в този случай приемането се вписва в особена за това книга.“ Като в разпоредбата на чл. 52 ЗН се предвижда и че отказът се вписва по същия ред.⁵

3. Правоспособност и дееспособност на малолетните

Изхождайки от същността на правоспособността на физическите лица като особено първично субективно право, правно качество, призната от закона способност на всяко живо човешко същество да бъде носител на субективни права и задължения, допустими от действащото законодателство – се приема, че правоспособен, включително способен да наследява, е всеки човек от момента на неговото раждане – до смъртта му. Формулираната по негативен път разпоредба на чл. 2, ал. 1 ЗН уточнява, че лицето трябва да бъде родено, способно да живее, или макар да не е родено при откриване на наследството – да е само заченато, стига впоследствие да се роди способно да живее.⁶

От изложеното следва, че наследници могат да бъдат и малолетни лица. Последните са недееспособни и не могат да извършват лично правомерни правни действия, които да порождават валидни правни последици, респективно не могат самостоятелно да упражняват или придобиват права, както и да се задължават. Единственият начин да упражняват права и да изпълняват задължения е чрез фактически действия.

До навършване на 14-годишна възраст от тяхно име извършват правни действия родителите или настойниците им – съгласно чл. 3, ал. 2 ЗЛС. Това възприето правило от законодателя да бъде ограничена възможността на някои физически лица да извършват правнорелевантни актове е уредено и е императивно именно в защита не само на техните интереси, но и в обществен интерес. От значение е развитието на интелекта и волята до степен, необходима за лично участие в оборота, което е обозначено от възрастта и здравословното състояние на всяко лице. За да е възможно едно малолетно лице да се откаже от наследство, то е необходимо от негово име да действат законните му представители – по реда, предвиден в гореспоменатия чл. 52 ЗН.

4. Правна регламентация на отказа от права от ненавършили пълнолетие

Съгласно чл. 130, ал. 4 СК: *„Дарение, отказ от права, даване на заем и обезпечаване на чужди задължения от ненавършило пълнолетие дете са нищожни.“* Цитираната разпоредба⁷ защитава интересите на непълнолетните и малолетните, предвиждайки по-конкретно

⁴ Доводи в тази насока са изложени от – Вж. Станева, А. Наследствено право, С., Сиела, 2022, с. 343 (Staneva, A. Nasledstveno pravo, S., Siela, 2022, s. 343), а обратното – че отказът от наследство има действие за в бъдеще – се приема от Цанкова, Ц. Промените в наследственото право, С., Св. Климент Охридски, 1994 (Tsankova, Ts. Promenite v nasledstvenoto pravo, S.: Sv. Kliment Ohridski, 1994)

⁵ Вж. чл. 52 ЗН.

⁶ Относно правоспособността и дееспособността на физическите лица – Вж. Павлова, М. Гражданско право – Обща част. 2-ро прераб. и доп. издание, С., Софи-Р, 2002, с. 234 – 239, 250 – 262. (Pavlova, M. Grazhdansko pravo – Obshta chast. 2-ro prerab. i dop. izdanie, S., Sofi-R, 2002, s. 234-239, 250 – 262)

⁷ Разпоредбата визира категорията на недееспособните и ограничено дееспособните – което включва малолетни, непълнолетни и поставени под пълно или ограничено запрещение лица.

ретно, че отказът от права е нищожен. Този подход е възприет от законодателя, за да не могат недееспособните чрез лични действия или чрез законните си представители да извършват отказ от права, което да доведе до нежелани за тях последици, които да ги увредят. Проблемът, който възниква в теорията и съдебната практика, е с оглед същността на отказа от наследство – дали той да бъде окачествен като отказ от права по смисъла на чл. 130, ал. 4 СК. Следва да бъде направен анализ на двете противоположни разбирания по въпроса.

5. Отказът от наследство извършен от малолетен наследник – нищожност

5.1. Анализирание на тезата

В съдебната практика се считаше доскоро, че отказът от наследство е отказ от права⁸ и следователно е включен в обхвата на забраната, провъзгласена в чл.130, ал. 4 СК, като резултат на което такъв отказ се определяше за нищожен.⁹ В действащото законодателство на Република България е налице специална закрила на недееспособните лица с оглед на защитата на техните имуществени интереси. В съответствие с тази закрила законодателят е уредил режима на управление и разпореждане с имуществото на непълнолетните лица чрез чл. 130 СК.

Рисковете, свързани с възприемането на тази теза, на пръв поглед биха били свързани със случаи, в които едно малолетно лице, приемайки наследството чрез своите родители, респективно законни представители, става титуляр на повече задължения, отколкото субективни права. До известна степен опасността бива преодоляна чрез задължителното приемане по опис, предвидено в чл. 61, ал. 2 ЗН. Такова е и виждането, застъпено в Определение №160 от 05.10.2020 г. по ч. гр. д. № 2612/2020 г. на Върховен касационен съд, 2-ро гр. отделение: *„Несъмнено приемането на наследство и отказът от такова потенциално могат да имат много сериозни последици за имуществото на детето и неговите интереси. Приемането на наследство от недееспособни лица е предмет на изрична уредба – чл. 61, ал. 2 ЗН, съгласно която те приемат наследството само по опис. От това следва логичният извод, че отказът от наследство не може да се счита оставен безконтролен и зависещ единствено от усмотрението и волята на законния представител на детето, респ. и на детето, когато то е непълнолетно.“*

Анализирайки гореспоменатото **Определение №160 от 05.10.2020 г.**, се стига до извод, че малолетните се ползват от двойна закрила – те са лишени от възможността валидно да извършват отказ от наследство, което според възприетото тълкуване на разпоредбата на чл. 130, ал. 4 СК попада в обхвата на отказа от права, както и могат да приемат наследството само по опис съгласно чл. 61, ал. 2 ЗН. При този режим малолетните наследници имат право да приемат наследството, но без да поемат цялата отговорност за задълженията и дълговете на починалия наследодател, и така се осигурява ограничена отговорност за дълговете на наследството, които преминават върху наследника като част от наследствената маса.

В обобщение на изложеното застъпваната теза в редица съдебни решения е, че отказът от наследство е едностранен еднократен формален писмен акт, с който се погасява пра-

⁸ В този смисъл е преобладаващото мнение при действието на Семейния кодекс от 1968 година и от 1985 година. Тази теза се застъпва и от Бъров, Б. Въпроси на семейното право, С., Наука и изкуство, 1956, с.261 (Barov, B. Vaprosi na semeynoto pravo, S., Nauka i izkustvo, 1956, s. 261)

⁹ Вж. в същия смисъл: Матеева, Е. Семейно право на Република България. Разширен лекционен курс по новия Семейен кодекс (2009).1-во издание, С., 2010, с. 451 (Mateeva, E. Semeyno pravo na Republika Bulgaria. Razshiren lektzionen kurs po novia Semeen kodeks (2009). 1-vo izdanie, S., 2010, s. 451)

вото на лицето да приеме наследството, респективно по естеството си той е отказ от правото да се придобие наследството, оставено от съответния наследодател, поради което отказът от наследство според това мнение, се включва в понятието „отказ от права“ по смисъла на чл. 130, ал. 4 СК.

5.2. Рисковете

Макари до голяма степен защитени, пред малолетните наследници не стои възможността да се откажат от наследството, каквато се предвижда за пълнолетните такива. Ако бъде подкрепена теза за нищожност, се поставят редица предизвикателства и рискове, които може да засегнат както самия малолетен, така и други заинтересовани лица. Някои от тези рискове включват случаи, в които отказът от наследство е продиктуван не само от преобладаващите задължения – част от наследствената маса, а и от опит за избягване на негативното въздействие върху малолетния. Може да се насочи вниманието към морални аспекти и избягването на въвлечането му в остри взаимоотношения между наследниците в случаи на спорове.¹⁰ Това се счита за предпочитан вариант, дори ако налага жертване на имуществени интереси, които не са от съществено значение.¹¹

Приемането на такава позиция има за цел да гарантира благополучието и здравословното развитие на детето, като се създават условия за избягване на стресови ситуации и натоварване на неговата психика. Освен това този подход спомага за укрепване на семейните връзки и поддържане на хармония в семейството. Приемането на решения в полза на детето, въпреки жертвата на незначителна имотна стойност, се основава на принципите на етичност и социална отговорност, които предвиждат поставянето на благоденствието на детето в центъра на вниманието и осигуряването на най-добрите условия за неговото възрастово и емоционално развитие. Това съчетаване на морални и юридически аспекти създава рамка за прилагане на защита на детските права в контекста на наследствените въпроси.

Релевантно е и да бъде посочено, че в съдебната практика има редица случаи на домашно насилие над жени, мъже и деца. Напълно възможно е такъв отказ да е продиктуван именно от огорчението и травматичните преживявания на малолетния, който да не желае да бъде свързан със своя наследодател по какъвто и да е било повод. В допълнение приемането на наследство, в което преобладават дълговете на наследодателя, макар и то да бъде прието по опис, което само по себе си до голяма, но до недостатъчна степен защитава малолетния – също така води до много затруднения, свързани с време и разходи.

6. Противоположното разбиране – отказът от наследство не е отказ от право

6.1. Анализ на тезата

Според противоположната теза е допустимо да бъде извършен отказ от наследство от името на малолетен наследник, респективно такъв акт е валиден, действителен и отказът от наследство не представлява отказ от права по смисъла на чл.130, ал.4 СК. Застъпниците на това разбиране не поставят под въпрос важноста на защитата на интересите на малолет-

¹⁰ Петров, В. Допустим ли е отказ от наследство от ненавършило пълнолетие лице? – В: Проблеми на българското наследствено право, С., Нова звезда, 2021, с. 131 (Petrov, V. Dopustim li e otkaz ot nasledstvo ot nenavarshilo palnoletie litse? – V: Problemi na balgarskoto nasledstveno pravo, S., Nova zvezda, 2021, s. 131)

¹¹ Станева, А. Представителни и попечителски функции на родителите, С., Св. Климент Охридски, 1992 с.50, с.78. (Staneva, A. Predstavitelni i popечitelски funktsii na roditelite, S., Sv. Kliment Ohridski, 1992, s.50, s.78)

ните лица. Разминаването произтича от разграничението на понятията „отказ от право“ и „отказ от наследство“.¹²

В законодателните актове няма общовъзприета дефиниция за отказа от права. В доктрината последният бива определян като едностранна сделка, извършена от титуляра на субективното право, посредством която той отхвърля възможността да се ползва от него, изразява желанието си да прекрати съществуването му и да го заличи от своя патримониум. От това следва, че за да се извърши отказ от едно право, лицето трябва предварително да го притежава.

В контекста на наследственоправната рамка в България при съществуващата нормативна система, в момента, в който наследникът извършва волеизявлението за отказ от наследството, той все още не го е придобил. В противен случай не би могъл да извърши отказ. Правото на наследяване, което всеки наследник придобива автоматично в момента на откриването на наследството и преди да е изявил своята воля за приемане или отказ, представлява възможността да се придобие наследството.

Чл. 1 ЗН предвижда, че след смъртта на физическо лице се открива наследството му, като определен кръг лица биват призовани към наследяване. Те обаче придобиват правата, част от наследството само ако го приемат, съгласно разпоредбите на чл. 48 ЗН. Респективно с откриването на наследството възниква правото на наследяване, изразяващо се в правото на наследника да приеме наследството, а не да приеме отделни права върху съответните имущества. В този смисъл е и виждането, което се застъпва в **Определение № 180 от 30.10.2019 г. по ч. гр. д. № 3644/2019 г. на Върховен касационен съд, 1-во гр. отделение:** *„И доколкото отказът от наследство не представлява изявление за отказ от конкретни права, а отказ от предоставена от закона възможност за придобиване на такива, по отношение на него разпоредбата на чл. 130, ал. 4 СК не намира приложение. Още повече тази разпоредба не следва да се тълкува разширително.“*

В допълнение, посредством отказа от наследство, наследникът прави волеизявление да не приеме наследството – респективно субективните права и юридическите задължения като съвкупност, наречена наследство, да не преминат в патримониума на наследника въобще. Докато отказът от права сам по себе си е отказ от такива права, на които конкретния субект вече е титуляр.

Прилагайки историкоправния метод и сравнителноправния метод, в хода на изследването се установи, че в романо-германската правна система, наричана още континентална, е възприет подход, при който за наследника да има три възможности – да приеме наследството, да го приеме по опис или да се откаже от него, като макар за ненавършилите пълнолетие едната възможност – приемането направо – да отсъства, то това само по себе

¹² Вж. Петров, В. Допустим ли е отказ от наследство от ненавършило пълнолетие лице? – В: Проблеми на българското наследствено право, С., Нова звезда, 2021 (Petrov, V. Dopustim li e otkaz ot nasledstvo ot nenavarshilo palnoletie litse? – V: Problemi na balgarskoto nasledstveno pravo, S., Nova zvezda, 2021), според автора отказът от наследство не представлява отказ от субективно право, като този извод следва от особената структура на непритезателното субективно право, което се поражда в полза на наследника при смъртта на наследодателя – правото на наследяване. Той подчертава, че съдържанието на това субективно право се състои в гарантираната от закона възможност титулярът му да изяви в предписаните от закона форми воля да приеме или да се откаже от наследството – като и единият, и другият избор представляват упражняване на субективното право на наследяване.

си не води до разбиране, при което се счита, че и отказът следва да бъде отстранен като опция.¹³

6.2. Рисковете

Приемайки тази теза, обаче, изникват редица въпроси относно защитата на интересите на малолетния. Напълно възможно е практически да се случи така, че щом родителите могат да направят валиден отказ от наследство от името на малолетния, последният да бъде ощетен, а останалите наследници – обогатени. От друга страна, не може да се разчита и на това да бъде изчакан известен продължителен период от време до навършване на пълнолетие на наследника, за да може той самостоятелно да направи волеизявление, водещо до съответните желани от самия него правни последици. По този начин би се създавала твърде дълга и продължителна във времево отношение несигурност в оборота, както и такъв подход би бил в противовес с интересите на останалите наследници. Релевантно е в случая да бъде разгледан въпросът за контрола при извършването на такъв отказ.

6.3. Възможни разрешения на проблема

Оказва се належащо да бъде осъществен контрол, респективно да бъде извършена преценка от компетентен за това орган, който да е независим, относно необходимостта от такъв отказ и дали последният е в интерес на малолетния. В доктрината и в съдебната практика се застъпват следните виждания по въпроса:

Първото може да бъде изведено от **Определение № 180 от 30.10.2019 г. по ч. гр. д. № 3644/2019 г. на Върховен касационен съд, 1-во гр. отделение**. В него се приема, че: *„не съществува пречка по реда на чл.130, ал.3 СК съдът по настоящия адрес на детето да извърши преценка дали отказът от наследство е в негов интерес, макар отказът от наследство да не представлява действие по разпореждане с конкретно имущество.“* Така е възприето именно с оглед защитата на интереса на детето.

Такава преценка е необходима с оглед невъзможността на малолетния да я извърши самостоятелно. Пълнолетният дееспособен наследник може лично да извърши тази преценка преди да вземе решение дали да приеме наследството, да го приеме по опис или да се откаже от него. За него е възможно, имайки предвид неговата възраст, да прецени съотношението между активите и пасивите на наследодателя, за да вземе информирано решение относно наследството. Застъпниците на тази теза приемат, че в случая, когато наследникът е малолетен, е релевантно преценката да бъде извършена от съда.¹⁴ Като се приема, че няма пречка разпоредбата на чл.130, ал.3 СК да бъде тълкувана разширително.¹⁵ Безспорно това би било добро разрешение на проблема, но то не отговаря на действащия за-

¹³ Петров, В. Тълкувателно дело №1 от 2021 на ОСГК за отказа от наследство на деца. – Собственост и право, №6, 2021 (Petrov, V. Talkuvatelno delo №1 ot 2021 na OSGK za otkaza ot nasledstvo na detsa. – Sobstvenost i pravo, №6, 2021)

¹⁴ Отчасти това виждане се застъпва от Станева, А. Наследствено право, С.,Сиела, 2022, с. 339 (Staneva, A. Nasledstveno pravo, S.,Siela, 2022, s. 339) – авторът посочва, че по-правилно е отказът от наследство от ненавършило пълнолетие дете да се извършва по реда на чл. 130, ал. 3 от СК – с разрешение на районния съд – но смята, че за да бъде възможно това е необходима съответната законодателна промяна.

¹⁵ В Определение № 260335 от 09.09.2020 г. по в. ч. гр. д. № 1825/2020 г. на III състав на Окръжен съд – Бургас, съдебният състав потвърждава определението на първоинстанционния съд, който е оставил без уважение молбата на частния жалбоподател отказът от наследство извършен от малолетно дете да бъде вписан, тъй като е липсвало разрешение съгласно чл. 130, ал. 3 СК

кон, тъй като в ал. 3 и ал. 4 на чл. 130 СК е възприето изчерпателното изброяване, като имаме предвид и повелителния характер на нормите.

Второто виждане, което е и в подкрепа на нищожността на отказа от наследство, извършено от малолетен наследник, се свързва с факта, че в законодателството е предвидена правна регламентация за защита на имуществените интереси на децата и в съответните ал.3 и ал.4 на чл.130 СК е посочено кои правни действия могат да бъдат извършвани от ненавършили пълнолетие само с разрешение на районния съд, както и кои са недействителни, респективно нищожни. Съдебният състав, постановил **Определение № 160 от 05.10.2020 г. по ч. гр. д. № 2612/2020 г. на Върховен касационен съд, 2-ро гр. отделение, приема, че:** „Разпоредбите на чл. 130, ал. 3 и ал. 4 СК са императивни правни норми, като направеното в тях изброяване на правни действия е изчерпателно. Това изключва възможността същите да бъдат тълкувани разширително.“

Анализирайки цитирания съдебен акт, стигаме до извод, че ако бъде подкрепена тезата за нищожност, автоматично ще бъде избегнат проблемът относно това дали е релевантно приложението на чл.130, ал.3 СК в случаите на отказ от наследство от малолетен, защото само по себе си такова производство ще бъде нерелевантно в конкретния случай. Но ако бъде възприето, че все пак отказът ще бъде валиден, от значение е дали ще се счита за правилна възможността чл.130, ал.3 СК да бъде тълкуван разширително. Ако все пак отговорът е отрицателен, се поставя въпросът как проблемът за контрола би могъл да бъде разрешен.

В тази връзка в една от своите статии Васил Петров споделя интересно становище, което следва да бъде разгледано. Той счита, че е необходима форма на съдебна защита на интересите на малолетния, но тя не може да бъде предвидената в чл. 130, ал. 3 СК. В статията си той споделя следното разбиране: „Съдебната преценка дали да бъде вписан отказът, или да бъде отказано вписването на отказа, трябва да бъде дадена в самото охранително производство по чл. 52 ЗН от районния съдия по постоянния адрес на наследодателя.“¹⁶

Имайки предвид разпоредбата на чл. 130, ал. 3 СК и факта, че новата уредба предвижда съдебното разрешение да се дава за изчерпателно изброени сделки, то за защита интересите на малолетния преценката, която е релевантна да бъде осъществена от съда, е не с оглед съотношението между активите и пасивите на наследодателя, а се изразява в това съдът да прецени дали е налице валидно волеизявление и дали е необходимо назначаването на особен представител. Съгласно чл. 29, ал. 4 ГПК: „При противоречие в интересите между представляван и представител съдът назначава особен представител.“ Пример за такова противоречие в интересите във връзка с наследяването е, ако малолетният е посочен в завещанието на наследодателя като единствен наследник, а неговият законен представител се оказва наследник по закон. В статията си Васил Петров споделя, че именно посредством прилагането на тази разпоредба в достатъчна степен могат да бъдат защитени интересите на малолетния наследник.

Подкрепям виждането на Васил Петров, че ако бъде приложен институтът на особенния представител, ще е възможно да се осигури защита на интересите на малолетния наследник до голяма степен, тъй като той ще бъде представляван не от законния представи-

¹⁶ Петров, В. Могат ли децата да се отказват от наследство? – В: Проблеми на българското наследствено право, С., Нова звезда, 2021, с. 144. (Petrov, V. Mogat li detsata da se otkazvat ot nasledstvo? – V: Problemi na balgarskoto nasledstveno pravo, S., Nova zvezda, 2021, s. 144)

тел, който би могъл да има противоречащи интереси, а от друга фигура, която не е пряко заинтересована. Към момента това разбиране отговаря на действащия закон, но в тази връзка предложението ми за изменение на закона е свързано с осигуряването на двойна закрила за интересите на малолетните. Според мен е необходимо с оглед на факта, че в чл. 130, ал. 3 СК е използван похватът на изчерпателното изброяване, разпоредбата да бъде изменена и в нея да бъде добавен и отказът от наследство като действие, за извършването на което е необходимо разрешение от съд. Изразявам следното конкретно предложение:

Текстът на чл. 130, ал. 3 СК от: *„Извършването на действия на разпореждане с недвижими имоти, с движими вещи чрез формална сделка и с влогове, както и с ценни книги, принадлежащи на детето, се допуска с разрешение на районния съд по настоящия му адрес, ако разпореждането не противоречи на интереса на детето.“* да бъде изменен на: *„Извършването на действия на разпореждане с недвижими имоти, с движими вещи чрез формална сделка, с влогове и с ценни книги, принадлежащи на детето, както и отказът от наследство, се допуска с разрешение на районния съд по настоящия му адрес, ако разпореждането или отказът не противоречат на интереса на детето“.*

В хода на такова производство ще могат да бъдат отчетени всички особености, свързани с интереса на малолетния наследник – и именно в него е релевантно и да фигурира особенният представител, за да може максимално да бъде осигурена защита. По този начин ще се даде пълна гаранция за закрилата на интересите и за това, че под никаква форма няма да настъпят неблагоприятни последици за малолетния. Едва след получаването на такова разрешение да следва да се подаде писмено заявление до районния съд, за да бъде извършен отказът.

7. Заключение

Необходимо е в заключение да бъде подчертано, че отказът от наследство от малолетен наследник следва да се приема като валиден и пораждащ правни последици, а не като нищожен. Той не представлява отказ от права по смисъла на чл. 130, ал. 4 СК, тъй като наследникът не се отказва от субективни права, на които е титуляр, а от възможността за придобиване на съвкупност от такива – част от наследството заедно с юридическите задължения. Забраната за отказ от право представлява ограничение на правоспособността и правните норми, които установяват такива ограничения, следва да се тълкуват стриктно.

Подкрепям становището, че в чл. 130, ал. 3 СК действията, за валидното извършване на които е предвидено разрешение от съд, са изчерпателно изброени. Именно поради тази причина отчитам съществуващата необходимост от законодателна промяна да бъде включен отказът от наследство в обхвата на чл. 130, ал. 3 СК. Това ще спомогне за постигане на съответствие между законодателството и реалните потребности на правоприлагащите органи, като същевременно гарантира защитата на правата и интересите на малолетния наследник.